

Židom kapitola 11 – Rachab

Vierou nezhynula smilnica Rachab s tými, ktorí neposlúchali vo viere,

prijmúc vyzvedačov s pokojom.

Židom 11:31

V Knihe Jozuovej (2:1–24) čítame poučný príbeh o Božom súde nad bezbožníkmi a o Božom spasení z milosti tých, ktorí Bohu veria a Boha vo viere poslúchajú. Tento príbeh je súčasťou historického rámca udalostí dejín Božej spásy. Boh vyviedol svoj ľud, izraelský národ, z Egypta. Izraelčania putovali po púšti 40 rokov. Bohu neposlušná generácia pomrela. Zomrel aj Boží služobník Mojžiš a Hospodin nad izraelským národom namiesto neho ustanovil Jozuu. Dva a pol z izraelských kmeňov už dostali zaslúbenú zem na východ od rieky Jordán, zvyšné kmene idú zaujať zaslúbenú zem, ktorú im dal Hospodin (Jozua 1:1-5). Jozua posla do Jericha dvoch mužov, vyzvedačov, aby prešpehovali zem a Jericho (Jozua 2:1).

Skutok viery pohanskej smilnice Rachab

Vyzvedači sa ubytujú u neviestky (smilnice) Rachab. Kráľ Jericha sa dozvie o týchto zvedoch a chce, aby ich Rachab vyviedla von z domu. Rachab ich však skryje na podstreší domu a zatají ich pred kráľom a jeho mužmi, oklamúc ich, že nevedela, že sú to Izraeliti a že vraj už odišli z mesta, aby sa teda ponáhľali, aby ich dostihli. Mužovia Jericha jej uverili a naháňali zvedov až po riekú Jordán. Samozrejme, zvedov nedostihli, pretože tí boli ukrytí u Rachab v Jerichu.

Dôležité je porozumieť, prečo sa Rachab takto zachovala. Ved' Izraelčania mali prísť dobyť a zahubiť Jericho, teda aj pre ňu samu ako obyvateľku Jericha to mali byť nepriatelia. Vysvetlenie nachádzame v tom, čo Rachab povedala izraelským vyzvedačom (2:9): „Viem, že vám Hospodin dal túto zem, a že váš strach padol na nás, a že zmalátneli pred vami všetci obyvatelia zeme, ani čo by sa boli rozplynuli ako voda.“ Odkiaľ Rachab vedela, že Hospodin (Jahve) je Boh a že dal svojmu ľudu, izraelskému národu, túto zem? Odkiaľ vedela o Bohu a o jeho zvrchovanom pláne? Ved' národ, v ktorom žila, uctieval pohanské božstvá. Rachab počula svedectvo, ktoré sa šírilo o Izraelcoch a o tom, ako ich Boh vyviedol z otroctva v Egypte a ako im dáva víťaziť nad okolitými národmi. Toto svedectvo sa šírilo medzi národmi zeme: „Lebo sme počuli o tom, že Hospodin vysušil vody Rudého mora pred vami, keď ste vyšli z Egypta, ako aj o tom, čo ste učinili dvom amorejským kráľom, ktorí boli za Jordánom, Síchonovi a Ógovi, ktorých ste zariekli na úplnú záhubu a zničili“ (2:10).

Tú istú zvesť počula ako Rachab, tak aj celé Jericho. Ako reagovali na počutú zvesť obyvatelia Jericha? „Keď sme to počuli, ochablo naše srdce, ani čo by sa bolo rozlialo, ani nezostalo viacej v nikom ducha odvahy pred vami“ (verš 11). Ako reagovala na počutú zvesť Rachab? Rachab uverila v Hospodina ako v jediného pravého živého Boha, Boha Abraháma, Izáka a Jakoba (verš 11): „... lebo len Hospodin, váš Boh, je Bohom na nebesiach hore i na zemi dole.“ V čase Božieho súdu prichádzajúceho vo forme vyplienenia (zahľadenia) bezbožných modlárskeho národov rukou Izraelčanov Rachab uverila v Božiu milosť, pretože vo viere prisahou zaviazala

vyzvedačov, že učinia milosť (záchranu) s ňou a domom jej otca: „A tak teraz mi prisahajte, prosím, na Hospodina, pretože som učinila milosrdenstvo s vami, a že aj vy urobíte milosrdenstvo s domom môjho otca a dáte mi znamenie pravdy a zachováte pri živote môjho otca i moju matku i mojich bratov i moje sestry a všetko, čo majú, a vytrhnete naše duše zo smrti“ (2:12-13).

Rachab sa rozhodla pridať sa na stranu Hospodina, očakávajúc vo viere záchranu v čase zarieknutia na úplné vyhladenie Jericha. Rachab uverila počutej zvesti, uverila v pravého Boha a uverila v Božiu milosť a spasenie. Jozua oznámil Božiu vôľu: „A mesto bude zarieknuté na úplnú záhubu, ono i všetko, čo je v ňom, Hospodinovi; len smilnica Rachab bude žiť, ona i všetci, ktorí budú s ňou v dome, lebo ukryla poslov, ktorých sme boli poslali“ (Jozua 6:17). A stalo sa tak (verše 20-25). Rachab a jej dom boli zachránení (verš 23). „A smilnicu Rachab, dom jej otca i všetko, čo mala, zachoval Jozua pri živote“ (verš 25). Skrze vieru sa Rachab a jej rodina stali súčasťou Božieho ľudu: „A býva v strede Izraelovom až do tohoto dňa, pretože ukryla poslov, ktorých bol poslal Jozua, aby prešpehovali Jericho“ (verš 25). Rachab bola vierou zachránená: „Vierou nezahynula smilnica Rachab...“ (Židom 11:31). Jej viera bola taká pevná, že vyzvedačov prijala s pokojom (Židom 11:31).

Presvedčenie o pravde a podstata nádeje

Rachab nezažila ani nevidela na vlastné oči udalosti v Egypte a pri Červenom mori. Prišla k nej len zvesť o tom, ako Boh vyviedol svoj ľud z otroctva v Egypte a ako ich viedol a bol s nimi. Rachab prijala túto zvesť ako hodnovernú a pravdivú. Ako to môžeme vedieť? Podľa jej konania: Ukryla vyzvedačov a zaviazala ich prísahou ohľadom svojej záchrany a záchrany domu svojho otca. Pokladali aj obyvatelia Jericha túto zvesť za hodnovernú a pravdivú? Áno,

pokladali. Ako to môžeme vedieť? Podľa ich konania: Ochablo ich srdce, zmalátneli, zabarikádovali sa v Jerichu a očakávali boj. Ako Rachab, tak aj obyvatelia Jericha mali rovnaké a správne presvedčenie o veciach, ktoré nevideli. Rachab sa pridala na stranu Hospodina. Obyvatelia Jericha zostali Božími nepriateľmi. V čom bol rozdiel, ak presvedčenie o veciach, ktoré sa nevidia, mali rovnaké? Rozdiel bol v konaní, ktoré vyplýva z viery. Rachab sa spolu s presvedčením o pravde aj spoľahla na Hospodina (na jeho záchranu), aj vložila do toho svoju nádej. Preto nás 11. kapitola Listu Židom vyučuje, že Rachab vierou nezahynula, že záchrana je z viery. Naopak, o obyvateľoch Jericha je napísané, že „neposlúchali vo viere“ (Židom 11:31). To, čo Rachab urobila, urobila vierou. Obyvatelia Jericha konali opačne, neposlúchali vo viere.

Božie slovo nás aj na tomto mieste učí, že viera je vždy sprevádzaná konaním, ktoré z nej vyplýva – poslušnosťou viery. Obyvatelia Jericha „rozumovo uverili“ počutej zvesti, ale nekajali sa, nevložili svoju nádej na Hospodina, ktorý je milostivý a odpúšťa hriechy. Rachab uverila a konala. Obyvatelia Jericha „neposlúchali vo viere“, čo znamená podľa Božieho slova „neverili“ (Ján 3:36). Zachraňujúca (spasiteľná) viera má okrem presvedčenia o veciach, ktoré sa nevidia, aj zložku spoľahnutia sa na pravého Boha, ktorý odpúšťa hriechy a kriesi z mŕtvych: „Kto verí v Syna, má večný život; ale kto nie je vo viere poslušný Synovi, neuzrie života, ale hnev Boží zostáva na ňom“ (Ján 3:36). Slovo „neveriť“ v Ján 3:36 sa prekladá aj ako „neposlúchať vo viere“ (nebyť vo viere poslušný). Z viery vychádza poslušnosť viery a koreňom neposlušnosti je nevera („neviera“ či „neverenie“ ako opak viery). Poslušnosť viery a viera sú nerozlučné družky. Je to preto, lebo viera nie je len presvedčením o veciach, ktoré sa nevidia (ktoré poznáme zo zvesti, z Božieho slova), ale aj podstatou toho, na čo sa nadejeme. Viera v zmysle presvedčenia, spoľahnutia sa, dôverovania a nádejania sa – sa vždy premietne do nášho konania.

Boli by Rachab a dom jej otca zachránení, keby Rachab iba povedala: „Dobre, áno, verím, že je to pravda, že Boh Izraelčanov je pravý Boh, verím, že ich vyviedol z otroctva, verím, že Boh ide súdiť Jericho a dať túto zem svojmu ľudu,“ ale nič by nekonala, ale toto presvedčenie by sa nijako nepremietlo do jej konania, neukryla by vyzvedačov, nezaviazala by ich prísahou ohľadom svojej záchrany? Určite nie! Vidíme, že viera je viac než len správne („doktrinálne“) presvedčenie o pravde. Má zložku dôvery a nádeje, spoľahnutia sa, ktorá sa vždy premietne do konania, do skutku.

Teraz nás už neprekvapuje, keď apoštol Jakub hovorí o mŕtvej viere, o viere démonov a o spasení zo skutkov tak, ako hovorí (Jakub 2:17–18): „Tak aj viera, keď nemá skutkov, je mŕtva sama v sebe. Ale niekto povie: Ty máš vieru a ja mám skutky. Ukáž mi svoju vieru bez skutkov, a ja ti ukážem svoju vieru zo svojich skutkov.“ Vieru poznať podľa skutkov viery. Svojimi skutkami Rachab ukázala svoju vieru. Svojimi skutkami obyvatelia Jericha ukázali svoju neveru. Dokonca apoštol Jakub sa odvoláva na Rachab, aby vysvetlil túto skutočnosť: „Tak podobne aj smilnica Rachab, či nebola ospravedlnená zo skutkov, keď prijala poslov a súrne ich vyslala inou cestou?“ (Jakub 2:25). Apoštol Jakub používa pojem „ospravedlnenie zo skutkov“ v inom zmysle než apoštol Pavol. Jakub neučí, že skutky tvoria základ pre ospravedlnenie. Mieni to tak, že viera smilnice Rachab bola preukázaná, bola dokázaná jej konaním, jej skutkami, vďaka čomu bola zachránená, a teda aj považovaná, Bohom počítaná za spravodlivú, čiže „ospravedlnená“. Pavol by povedal, že Rachab bola ospravedlnená z viery. Jakub však povie, že Rachab bola ospravedlnená zo skutkov. Tieto dva výroky nie sú v rozpore. Oba poukazujú na rovnakú pravdu, avšak každý z nich iným spôsobom. Pavol, keď používa pojem „ospravedlnenie z viery“, odkazuje na skutočnosť, že samotná viera bez skutkov tvorí základ pre ospravedlnenie. Jakub, keď používa pojem „ospravedlnenie zo skutkov“, odkazuje na skutočnosť, že viera, ktorá tvorí základ pre ospravedlnenie, je živá a prejavuje sa, dokazuje sa poslušnosťou viery, čiže skutkami viery. Túto skutočnosť opisuje skratkovito pojmom „ospravedlnenie zo skutkov“.

Existuje aj mŕtva viera. Mŕtva viera má správne doktrínálne presvedčenie, ale chýba jej podstata a zložka nádejania sa. Chýba jej premietnutie sa do konania a skutkov. O obyvateľoch Jericha by sme mohli povedať, že mali mŕtvu vieru. Mali rovnaké presvedčenie ako Rachab. Ale ostali na strane Božích nepriateľov, ochabli, zmalátneli a očakávali záhubu. Výsledkom mŕtvej viery je smrť a zatratenie.

Viera spoluúčinkuje, spolupracuje so skutkami (Jakub 2:22). Jedno od druhého sa nedá oddeliť. Nedá sa oddeliť viera od poslušnosti viery. Ak chýba poslušnosť viery, chýba živá (spasiteľná) viera. Spasení (ospravedlnení) sme iba vierou. Boh nám za spravodlivosť počíta vieru samotnú bez skutku (Rimanom 4:5). Ale spasiteľnú vieru nemožno oddeliť od skutkov viery, ktoré sú jej

ovocím. Skutky viery idú (nasledujú) ruka v ruke so spasiteľnou vierou.

Na toto kladie obrovský dôraz apoštol Jakub (Jakub 2:21–26), keď nás vyučuje (možno nám ťažko zrozumiteľnými slovami): „Či nebol Abrahám, náš otec, ospravedlnený zo skutkov donesúc obeťou svojho syna Izáka na oltár? Teda vidíš, že viera spoluúčinkovala s jeho skutkami, a že viera bola dokonaná zo skutkov. A naplnilo sa písmo, ktoré hovorí: Abrahám uveril Bohu, a počítalo sa mu to za spravodlivosť, a bol nazvaný priateľom Božím. Tak teda vidíte, že sa človek ospravedľňuje zo skutkov a nie samo z viery. Tak podobne aj smilnica Rachab, či nebola ospravedlnená zo skutkov, keď prijala poslov a súrne ich vyslala inou cestou? Lebo ako je telo bez ducha mŕtve, tak je i viera bez skutkov mŕtva.“

Oboje je pravda: Rachab bola spasená vierou (Židom 11:31) a Rachab bola spasená zo skutkov (Jakub 2:25). Musíme však chápať tieto výroky tak, ako ich Božie slovo mieni. Keď Jakub hovorí o spasení zo skutkov, tak nehovorí o tom, ale ani nepopiera, že nás Boh vyhlasuje za spravodlivých skrze vieru samotnú (pozri napr. List Rímskym), ale hovorí o tom, že spasiteľná viera nemôže existovať bez premeny života, bez konania, ktoré vyplýva z podstaty toho, na čo sa človek nadeje, a ktoré sa prejavuje tomu odpovedajúcimi skutkami. Rachab počula zvesť, uverila, správne sa rozhodla, podľa svojej viery konala a bola zachránená. Obyvatelia Jericha počuli tú istú zvesť, boli presvedčení, že je to pravda, nerozhodli sa správne, nekonali správne (konali ako Bohu neposlušní Boží nepriatelia) a zahynuli.

A čo my ľudia dnes? Koľkokrát sme už počuli evanjelium? Koľkokrát nám už bola podrobne vykladaná cesta spasenia? Uverili sme? Rozhodli sme sa správne? Premietlo sa to do nášho konania? Alebo sme malátni a ochabnutého srdca čo do vecí evanjelia a budúceho súdu, keď bude Boh súdiť živých aj mŕtvych? Som spasený vierou v Božieho Syna, Pána Ježiša Krista,

alebo som ten, kto neverí a neposlúcha Syna, neuzrie života, hnev Boží zostáva na ňom, a čaká ma zahynutie? Chcem aj naďalej žiť život pod Božím hnevom a čakať na večné zahynutie?

Rachab uverila a poslúchla (konala). Ona a domácnosť jej otca sa zhromaždili u nej doma (čím aj oni prejavili vieru v Jahveho) a označili toto miesto povrázkom z dvakrát farbeného červca. Tam boli v bezpečí. Celý zvyšok Jericha bol zahladený, oni boli zachránení. Keby ale neposlúchla a neboli by sa tam zhromaždili (na určené miesto), aj oni by boli zahynuli. Noe uveril a poslúchol. Uveril Božej zvesti o súde a záchrane. Postavil koráb a vošli do korábu. Keby ale neposlúchol, nepostavil koráb alebo by postavil, ale on a jeho rodina by do korábu nevošli, aj oni by boli zahynuli. Izraelskí uverili a poslúchli. Natreli zárubne krvou paschálneho baránka, aby nezahynuli prvorodení, keď anjel zhubca hubil všetko prvorodené v Egypte. Keby len počuli a uverili, ale neposlúchli by (nenatreli by zárubne krvou baránka), aj ich prvorodení by boli zahynuli.

Rachabin dom, Noeho koráb, dom so zárubňou potretou krvou baránka, to všetko sú miesta bezpečia a spásy, sú to predobrazy spásy v Kristovi. Kristus je „tým miestom“ záchrany od budúceho spravodlivého Božieho súdu a hnevu. Kto je v Kristovi, je spasený. „Byť v Kristovi“ môžeš byť iba skrze samotnú vieru v evanjelium ukrižovaného a vzkrieseného Božieho Syna, Pána Ježiša Krista: Uver a budeš spasený!

Boží zvrchovaný plán – spása pohanov

Napriek tomu, že Boh si za svoj ľud vyvolil len jedno jediné etnikum, izraelský národ, celý čas bola súčasťou Božieho zvrchovaného zámeru aj spása pohanov. Všimnime si, ako Boh vyviedol izraelský národ z otroctva. Mohol ich vyvieť aj tak, že by obmäkčil faraónovo srdce a faraón by ich priateľsky v mieri prepustil? Áno, mohol: „Srdce kráľovo v ruke Hospodinovej ako potôčky vody: kamkoľvek chce, ta ho nakloní“ (Príslovie 21:1). Z Egypta sa však išlo inak. „A Hospodin zatvrdil srdce faraóna, kráľa Egyptanov, a honil synov Izraelových. Ale synovia Izraelovi tiahli von súc vedení vysokou rukou“ (2. Mojžišova 14:8). Prečo to Boh urobil s veľkou mocou (palica-had, malomocná ruka, desať rán, Červené more)? Na svedectvo národom (a, samozrejme, aj samotnému Božiemu ľudu). Aby sa oslávil a aby národy uverili, že On je jediný pravý živý Boh. „A zatvrdím srdce faraónovo a bude ich honiť, a vtedy sa oslávim na faraónovi a na všetkom jeho vojsku, a tak poznajú Egyptania, že ja som Hospodin: A učinili tak“ (2. Mojžišova 14:4). A spoznali to nielen Egyptania, ale aj všetky okolité národy, pretože sa k nim doniesla táto zvesť. Každý pohan na okolí sa dozvedel to, čo sa dozvedela aj Rachab. A každý jeden mal možnosť konať tak ako Rachab.

Je to presne tak aj dnes. Aj dnes má svet známosť, že prichádza Boží súd a že pohanský svet je zarieknutý na úplné zahľadenie tak ako vtedy Jericho a že Boh ponúka milosť a spásu. Ale koľkí naozaj veria tejto zvesti a podľa toho aj konajú a žijú? Z celého Jericha uverila len Rachab. Len Rachab a jej domácnosť boli zachránení. Viera smilnice Rachab je veľkým príkladom, a preto je aj na zozname Božích mužov a žien viery v jedenástej kapitole Listu Židom.

□

A bez viery nie je možné ľúbiť sa Bohu.□

Lebo ten, kto prichádza k Bohu, musí veriť,

že je, a že tým, ktorí ho snažne hľadajú, je odplatiteľom.

Židom 11:6